

МЕТАЖАНРОВИЙ ПАТЕРН МІСТЕРІЇ У СИСТЕМІ РОДО-ВИДО-ЖАНРОВОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ВЕРТИКАЛІ

Дроздовський Дмитро Ігорович,

кандидат філологічних наук,

науковий співробітник відділу зарубіжних

і слов'янських літератур

Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка

Національної академії наук України

drozdovskyi@ukr.net

orcid.org/0000-0002-2838-6086

Мета статті – уточнити наявну в теорії жанрів модель родо-видо-жанрової вертикалі, доповнивши її компонентом мета-жанрового патерну.

Методи: типологічний аналіз (порівняльно-історичний).

Результати. Акцентовано на тому, що в традиційній моделі жанрової еволюції важливо позначати метажанровий патерн (метажанрову форму), що містить інформацію про найвіддаленіші в часі жанрові характеристики, котрі згодом набувають особливого розвитку в жанрах і жанрових різновидах. У різні культурно-історичні періоди сталість жанру визначають метажанрові форми, які виконують функцію ядра жанру, забезпечуючи стабільність ключових компонентів і водночас асимілюючи в різний спосіб інновації, зумовлені світовідчуттям, естетичними доктринами та ін. нового часу. Кожна культурно-історична епоха щось додає до жанру, проте метажанровий патерн забезпечує сталість жанрового ядра й дає можливість простежити еволюцію ключових жанрових характеристик. Запропоновано, що в класичній моделі між родом і видом у парадигмі родо-видо-жанрової вертикалі важливо позначати метажанровий патерн, який містить архетипну пам'ять жанру. З огляду на дослідження витоків трагедії та комедії в античному періоді доцільно говорити про наявність у кожному з жанрів рис, які згодом набувають окремого розвитку в лоні певної жанрової моделі. Метажанровий патерн поєднує у собі часом протилежні характеристики, які свідчать про постання жанрів зі спільного джерела, а отже, це поняття має бути враховане з погляду жанрології під час характеристики генетичної специфіки твору. Охарактеризовано правомочність обґрунтування містерії як метажанрової форми літератури. Проаналізовано сучасні підходи до тлумачення жанру в контексті не лише літературознавчих концепцій, а й напрацювань у царині культурології. Досліджено взаємодію містеріального та карнавального та карнавальних формах трагедії й комедії.

Висновки. Категорія «містеріальне» як один із найдавніших чинників драми експлікує архетипну пам'ять драматичних жанрів. Доцільно розрізняти містерію як жанр драми і як метажанрову форму, реактуалізовану в різні культурно-історичні періоди. Метажанровий патерн по-різному виявляє себе в історичній динаміці літературних процесів, постаючи маркером їх трансформацій.

Ключові слова: метажанровий патерн (метажанрова форма), теорія жанрів, містерія, карнавал, трагедія, комедія.

META-GENRE PATTERN OF MYSTERY IN THE SYSTEM OF KIND-TYPE-GENRE LITERARY VERTICAL

Drozdovskyi Dmytro Ihorovich,

Candidate of Philological Sciences,

Researcher at the Department of Foreign

and Slavic Literatures

Shevchenko Institute of Literature of the National Academy

of Sciences of Ukraine

drozdovskyi@ukr.net

orcid.org/0000-0002-2838-6086

Purpose of the paper is to clarify the model of the kind-type-genre vertical presented in the theory of genres.

Methods: typological analysis (historically comparative).

Results. The author has substantiated that in the traditional model of genre evolution it is important to denote also the meta-genre pattern (meta-genre form), which contains information about the most distant genre characteristics in time, which will later develop a separate line in genres and genre varieties. In different cultural and historical periods, the stability of the genre is determined by the existing meta-genre forms, which serve as the core of the genre, ensuring the stability of key components and at the same time assimilating in different ways innovations due to worldview, aesthetic doctrines, etc. Each cultural-historical epoch reinforces and absorbs something to the genre; however, the meta-genre pattern implies the stability of the genre core and makes it possible to trace the evolution of key genre characteristics. It is suggested that in the classical model in the paradigm of kind-type-genre vertical it is important to denote a meta-genre pattern that contains the archetypal memory of the genre. The analysis of the origins of tragedy and comedy in the ancient period gives grounds to state the presence in each of the genres the features that later acquire a development in the paradigm of each genre model. The meta-genre pattern combines opposite characteristics of the genre, which indicate the emergence of genres from a common source. The legitimacy of substantiation of mystery as a meta-genre form of literature is proved. Modern approaches to the interpretation of the genre in the context of not only literary concepts, but also findings in cultural studies have been discussed.

Conclusions. The interaction of the mysterious and the carnival in the most ancient forms of tragedy and comedy has been studied. The research gives grounds to speak about the mystery and the mysterious as the oldest factors of drama, containing the archetypal memory of the genre. It is reasonable to distinguish mystery as a type of drama and a meta-genre form. Meta-genre pattern represents itself differently in various cultural periods determining their dynamics of transformations.

Key words: meta-genre pattern (meta-genre form), genre theory, mystery, carnival, tragedy, comedy.

1. Вступ

Усталена в жанрології парадигма родо-видо-жанрової вертикалі, що формувалася під впливом теоретичних поглядів від Арістотеля до дослідників поезики кін. ХХ ст., нині перебуває у стадії доповнень і уточнень, спричинених новітніми працями в теорії жанру. Жанр дедалі більше розглядається в площині культурологічних підходів, які свідчать про взаємодію літературознавства з іншими царинами гуманітаристики (психологією, соціальною антропологією, теорією мистецтва та ін.). Варто звернути окрему увагу на роботи французького теоретика-культуролога, дослідника історії мистецтва (зокрема, фотографії) Жана-Марі Шеффера, який розробляє теорію жанрів у парадигмі культурологічних підходів і в річищі філософії культури.

Виявлення взаємодії *містеріального* та *карнавального* як модусів сприйняття та репрезентації художнього світу у стародавніх творах античного періоду (передусім ідеться про грецький період, на формування культури якого, як зауважує О. Лосєв, мали вплив жанрові форми – містерії – Малої Азії) дає підстави уточнити зазначені припущення й підтвердити ідею Б. Шалагінова про містерію як метажанрову форму.

Мета статті – уточнити наявну концепцію родо-видо-жанрової вертикалі, вписавши до її складників поняття «метажанровий патерн».

Науково-дослідницькі завдання – проаналізувати й зіставити сучасні підходи до визначення родо-видо-жанрової вертикалі, окресливши потребу представлення в цій теоретичній моделі метажанрового патерну.

Методи. У статті використано порівняльно-історичний підхід до визначення жанру і його історичних модифікацій, що загалом дає підстави виокремити категорію метажанрового патерну. У дослідженні розвинуто ідеї історичної поезики та жанрології в аспекті уточнення наявної в лоні цього напряму теорії літератури моделі жанрових змін.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Значний внесок до новітньої теорії жанрів і стилів зробили Т. Бовсунівська, О. Бурліна, Н. Лейдерман, Ю. Подлубнова (О. Бурліна, цитуючи праці дослідниці в роботі «Жанр в контексте культуры и научной рефлексии», фіксує прізвище як «Подлубная» (див.: <http://publishing-vak.ru/file/archive-philosophy-2014-1/1-burlina.pdf>), Р. Співак, С. Шаріфова, Ж.-М. Шеффер та ін. Їхні праці формують розуміння жанру на широкому історичному й соціокультурному тлі, сприяючи кристалізації нового погляду на це явище, в лоні якого відбуваються процеси синтезу й зміщення. У працях науковців ідеться про поняття метажанру (метажанрового патерну/метажанрової форми), що передбачає наявність ядра, яке є незмінним і яке зберігає у собі пам'ять про первісні (найдревніші) форми жанру. Такий тип пам'яті доцільно визначити *жанровим архетипом*: під цим поняттям розуміємо здатність жанру зберігати бодай і в трансформованому вигляді компоненти своєї первісної форми, яка має зв'язок із синкретичним дійством, із найбільш архаїчними, архетипними формами світосприйняття.

Р. Співак у монографії «Російська філософська лірика: проблеми типології жанрів» (1985) визначає філософський метажанр прикладом літературної форми, що конденсує у собі пам'ять жанрових різновидів філософської лірики, маючи також зв'язки з філософським дискурсом.

У дисертації «Трансформація жанрових моделей української та російської драми кінця ХІХ – 30-х рр. ХХ ст. в аспекті порівняльної поезики» (2013) Т. Свербілова розглядає містерію як особливу жанрову форму, що має статус *архіжанру*. Дослідниця зауважує, що «згідно з висунутою концепцією розвитку драматургічних жанрів як історична, так і циклічна моделі розвитку драматургії починається з містерії» (Свербілова 2013: 94). У першому з двох визначень містерії, які пропонує Т. Свербілова, ідеться про «культове таїнство античного світу, ритуал, що супроводжував смерть та нове народження, воскресіння деяких з найдавніших богів» (Свербілова 2013: 95). Така сутність містерії уможливило її визначення як архіжанру, що зближує погляди Т. Свербілової та ін. дослідників із сучасною концепцією архітексту Жерара Женетта (Genette Gérard, “Introduction à l’architexte”, 1979) й «чистою жанровою системою», яку пропонує французький теоретик (зауважимо, що Т. Свербілова не згадує напрацювань французького теоретика в докторській дисертації). Ідеї Ж. Женетта щодо архітексту дають підстави говорити про архіжанр як метаформу літератури й своєрідне «ідеальне» жанрове утворення. Т. Свербілова наголошує на реактуалізації містерії в епоху Модерну.

Б. Шалагінов у статті «Карнавал і містерія: роздуми про історичні долі двох метаформ європейського мистецтва» (2011) обстоює аналогічну теорію, показуючи, що для Модерну містерія відіграє важливу роль, залучаючи до літературних творів ансамбль ідей і мотивів, спрямованих на розширення епістемологічних меж літератури. У монографії «Романтики і модерністи» (2020) Б. Шалагінов наголошує на зближенні Модерну з філософськими поглядами німецьких романтиків: «Кант «уводить у поняття просвітницького розуму тоншу диференціацію: це «розсудок» (Verstand), <...> і власне «розум» (Vernunft), що визначає безмежні потенції внутрішнього світу людини: уяву, віру, моральні якості, відчуття прекрасного, творчі здібності тощо, потрібні для створення культури як продовження природи, але вже на вищому рівні свідомості» (Шалагінов 2020: 18). Експлуатація жанрової форми містерії в модерністських творах і залучення до них мотиву смерті та воскресіння давала можливість реалізувати літературні пошуки в трансцендентальній, духовно-моральній площині, яка визначає моральні якості та відчуття прекрасного.

Новітні підходи до розуміння жанру, окреслення жанрових трансформацій, осмислення жанру в площині інших видів мистецтва спонукає до переосмислення, здавалося б, канонічної парадигми родо-видо-жанрової вертикалі. До цього підштовхує також і робота Т. Бовсунівської «Жанрологія. Теорія роману», у якій у центрі дослідницької уваги опиняється концепція жанрового патерну як визначального чинника формування жанрів. Науковиця аналізує значний корпус теоретичних праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, а також окреслює специфіку функціонування жанрів у рідчизні постмодернізму та *post*-постмодерністського роману. У попередніх дослідженнях (Дроздовський, 2020) йшлося про окреслення перспективності теорії жанрового патерну та висвітлення ідеї метажанрового патерну (метажанрової форми) в літературі.

Поняття «метажанр» типологічно подібне до поняття «архіжанр» у Ж. Женетта й визначає те, «що перевершує наші уявлення про власне «жанр» та має влітатися в родо-видо-жанрову вертикаль Арістотеля» (Бовсунівська, 2017: 15). Згадане поняття родо-видо-жанрової вертикалі Т. Бовсунівська розуміє як «здобуток нормативної теорії жанру. За всіх розбіжностей визначень жанру вона була і лишається провідною жанрологічною ієрархією. Ідентифікація жанру може змінюватися в унісон до коливань наших уявлень про нього, <...>. Жанр категорія історична і разом із тим рухлива» (Бовсунівська, 2017: 17).

Н. Лейдерману «метажанр уявлявся структурним принципом побудови художнього світу» (Бовсунівська, 2017: 15). Т. Бовсунівська, досліджуючи погляди Ю. Подлубної, звертає увагу на те, що для дослідниці «в основі кожного жанру лежить *жанровий архетип*, сформований, як правило, в архаїці, він стійко проявляє себе у літературних системах різних епох. Жанр живе за рахунок жанрової пам'яті» (Бовсунівська, 2017: 16). Аналіз праці «Античная литература» (1973 р.) О. Лосева потверджує цю тезу, зокрема в тому аспекті, що жанровий архетип, або метажанровий патерн, потрібно шукати в архаїчному періоді культури.

3. Спільне джерело трагедії й комедії

У праці «Античная литература» О. Лосев пише про спільні джерела в античній трагедії та комедії (святкування культу Діоніса) (Лосев, 1973: 98). У дослідженні О. Лосева та ін. науковців ідеться не лише про хрестоматійне окреслення того, що трагедія, комедія й власне драма постали зі спільного ритуально-обрядового синкретичного дійства, а про визначення впливів інших жанрів (елевсинських містерій, сатириківських пісень) на трагедію (Лосев, 1973: 98). У 1973 р. дослідник стверджував, що «в науці існує міцно закріплена теорія про вплив саме елевсинських містерій на розвиток трагедії в Афінах» (Лосев, 1973: 99). Водночас характеристика окремих компонентів комедії засвідчує, що в ній наявні елементи, які вписуються в жанрову парадигму трагедії, а не комедії. «Стародавня аттична комедія була найгострішим драматичним памфлетом проти керманічів демократії та софістів» (Лосев, 1973: 157). Крім того, комедія мала особливий викривальний пафос, спрямований на викриття вад і їх виправлення в суспільстві.

З огляду на спільне джерело трагедії й комедії, на експлікацію в обох жанрових патернах рис, які мають стосунок до спільного джерела, нині доцільно розвинути теорію про те, що драма як рід літератури згенерувала не лише жанри й жанрові різновиди в лоні власного роду, а й створила підстави для *метажанрових (архіжанрових, за Ж. Женеттом) утворень*, які виявляють здатність поєднувати те, що з часом стало характеристикою лише певного жанру. Це потверджує погляди О. Лосева, який писав, що «суміш піднесеного й приземленого, серйозного й жартівливого – одна з особливостей первісно-общинних зародків драми, що з часом спричинило походження трагедії й комедії з одного діонісівського джерела» (Лосев, 1973: 99).

Причин для такого припущення кілька: 1) взаємодія ще в античному періоді власне античних жанрових моделей із «інокультурними», які були поширені на Сході, на території Малої Азії, на півдні Криту та в інших регіонах, які були «чужими» для грецького полісного світу; 2) метажанровий патерн передбачає поєднання жанрових іманентних характеристик і способу їх актуалізації в певну культурно-історичну епоху.

4. Метажанровий патерн містерії

Метажанровий патерн містерії (не потрібно плутати містерію як жанр драми й містерії як метажанрової форми) реалізує себе в знакових творах наступних культурно-історичних епох. У «Божественній комедії», яка реалізує ключові для містерії мотиви, йдеться не лише про викривання вад, а про «шлях душі», не лише про звеличення героїв, як в античному часі, а про окреслення тих чинників, які вплинули на формування їхньої душі й зумовили боротьбу між темними й світлими первнями. У «Божественній комедії» наявні сцени, у яких у душі грецької античної трагедії уславлено героїв; такі сцени викликають відчуття піднесеного захвату, хоча йдеться і про «грішників» – мешканців Дантового «Пекла». Традиції античної трагедії знаходять переосмислення і у середньовічній літературі:

- 118) Великі, до яких в думках лечу,
 - 119) Вщасливили мене своїм собором,
 - 120) Що й досі ще від захвату тремчу.
 - 121) Я вздрів Електру в натовпі прозорім,
 - 122) І Гектора, й Енея розрізнув,
 - 123) І Цезаря в броні, з шулічим зором.
 - 124) Камілли і Пентесілею вздрів
 - 125) По другий бік та ще царя Латина,
 - 126) Який з Лавінією там сидів.
 - 127) Вздрів Брута я й дружину Коллатіна,
 - 128) Корнелью, Марцію та Юлью – всіх.
 - 129) А осторонь – самого Саладіна.
- (Данте, «Божественна комедія» 4 пісня).

У Ренесансі в трагедіях, які у своїй основі реалізують містеріальний метажанровий патерн, акцентовано силу характеру персонажів, їхню волю до боротьби й самопізнання, персонажі ренесансних творів мають героїчний первень, як Кориолан, Король Лір та ін., нагадуючи героїв античності.

Наявність у давніх античних жанрових формах трагедії елементів, які значно успішніший розвиток здобули в комедії, а в комедії елементів, які більшою мірою притаманні трагедії, свідчить про те, що в жанровому патерні співіснують риси, які з плином часу будуть відокремлені й знайдуть відособлений розвиток у певній жанровій моделі та в її жанрових різновидах. «У трагічному переживанні основну роль відіграють, за Арістотелем, страх і співчуття до героїв, а також очищення, яке переживають глядачі <...>. Комедія ж утішає безболісним сміхом з приводу героїв, які страждають фіктивно, про загибель яких не порушено жодного питання. <...>. Трагедія й комедія доволі рано почали втрачати свій релігійний та ритуальний зміст і перетворюватися на художнє зображення найбільш актуальних ідей рабовласницького полісу» (Лосев, 1973: 158). Мотив агону (зіткнення, боротьби) потрапляє також і в комедію, щоправда, змінюється форма представлення цього мотиву (докладніше про це див.: Лосев, 1973: 158). Отже, в комедії натрапляємо на компоненти, які мають «серйозний» характер: стосуються критики політично-соціальних проблем, мають викривально-сатиричний пафос і походять зі спільного з трагедією джерела.

5. Висновки

Вивчення драматичних творів (трагедії та комедії) дає підстави говорити про залучення до теорії жанрів поняття метажанрового патерну (метажанровим патерном, або архіжанром, є містерія), що має незмінну основу й набір варіативних характеристик. Незмінювана основа містерії як метажанрової форми детермінована синкретичним характером первісного обрядового магічно-ритуального дійства, з якого вийшла комедія, трагедія й драма. Містерія як метажанровий патерн (архіжанр) є утворенням, у якому в сконденсованому вигляді представлено такі базові для культури феномени, як карнавальність, змінюваність ролевих позицій і масок персонажів.

Вважаємо, що схема, яку пропонує Т. Бовсунівська та ін. дослідники історичної поетики й теорії жанрів, – «*рід – вид – жанр – піджанр – його модифікація – асиміляція жанру*», має бути доповнена поняттям «метажанровий патерн» («архіжанр»), який може бути представлений після категорії роду. Так, вивчення драматичних жанрів потребує окреслення в них містеріального компонента, реалізованого через особливі трансформації первісних мотивів.

Із часом містерія вийшла за межі родової парадигми драми й стала метаформою літератури, визначаючи динаміку її культурно-історичних змін і трансформацію ідейно-мотивних комплексів.

Література:

1. Бовсунівська Т.В. Теорія роману : навчальний посібник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. 448 с.
2. Бурлина Е. Жанрообразование в искусстве как социокультурное : автореф. дис. ... д. культуролог. н. Москва, 1989. 49 с.
3. Бурлина Е.Я. Культура и жанр: Методологические проблемы жанрообразования и жанрового синтеза. Саратов : Сарат. ун-т, 1987. 165 с.
4. Данте Аліг'єрі. Божественна комедія. / Пер. з італ. Є. Дроб'язка. Київ : Дніпро. 1976. 680 с.
5. Дроздовський Д.І. Містеріальний жанровий патерн роману “The Truth about These Strange Times” Адама Фолдса. *Львівський філологічний часопис*, 2020, № 8. С. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2020-8.10> (дата звернення: 04.01.2021).
6. Дроздовський Д.І. Трансформація паттернів колективного несвідомого як чинник формування метажанрової форми містерії. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 2020, № 28. С. 82–88. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/28.208558> (дата звернення: 04.01.2021).
7. Женетт Ж. Введение в архитекст. *Фигуры. Работы по поэтике*. Москва : Издательство им. Сабашниковых, 1998. Т. 2. С. 282–340.
8. Лейдерман Н.Л. Теория жанра. Екатеринбург : УГПУ, 2010. 904 с.
9. Лосев А.Ф., Сонкина Г.А. и др. Античная литература. / Под ред. проф. А.А. Тахо-Годи. Москва : Просвещение, 1973. 439 с. 2-е изд., перераб.
10. Подлубнова Ю. Жанр и метажанр: к проблеме разграничения. URL: <https://www.netslova.ru/podlubnova/meta.html> (дата звернення: 04.01.2021).
11. Свєрбілова Т.Г. Трансформація жанрових моделей української та російської драми кінця XIX – 30-х рр. XX ст. в аспекті порівняльної поетики : дисертація на здобуття наук. ст. докт. філол. н. : 10.01.05 «Порівняльне літературознавство». НАН України, Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка. Київ : ІЛ ім. Т.Г. Шевченка НАН України, 2013. 528 с.
12. Спивак Р.С. Русская философская лирика: Проблемы типологии жанров. Красноярск : Изд-во Краснояр. ун-та, 1985. 140 с.
13. Шалагінов Б.Б. Карнавал і містерія: роздуми про історичні долі двох метаформ європейського мистецтва. *Всесвіт*. 2011. № 3–4. С. 249–255.
14. Шалагінов Б.Б. Романтики і модерністи. Нариси з історії німецької літератури та естетики XIX–XX століть. Київ : Вид. дім «Киево-Могилянська академія», 2020. 232 с.
15. Шарифова С.Ш. Дискурс о соотношении понятий жанра в теории литературы. *Обсерватория культуры*. 2012. № 3. С. 104–110.

16. Шарифова С.Ш. Понятие жанрового смешения (жанровой контаминации). *Вестник Центра международного образования Московского государственного университета. Филология. Культурология. Педагогика. Методика.* 2013. Т. 1. С. 98–103.
17. Шеффер Ж.-М. Что такое литературный жанр? Москва : Едиториал УРСС, 2010. 192 с.

References:

1. Bovsunivska, T. (2017). *Teoriia romanu: navchalnyi posibnyk [Theory of the novel: manual]*. Kyiv: VPTs “Kyivskiy universytet”, 448 p. [in Ukrainian].
2. Burlina, E. (1989). *Zhanroobrazovanie v iskusstve kak sotsiokulturnoe [Genre education in art as socio-cultural]: avtoref. dis. ... d. kulturolog. n. Moscow, 1989. 49 p.* [in Russian].
3. Burlina, E. (1987). *Kultura i zhanr: Metodologicheskie problemyi zhanroobrazovaniya i zhanrovogo sinteza [Culture and genre: Methodological problems of genre formation and genre synthesis]*. Saratov: Sarat. un-t, 165 p.
4. Dante Alighieri. (1976). *Bozhestvenna komediia [Divine Comedy]*. / Per. z ital. Ye. Drobiazka. Kyiv: Dnipro, 680 p. [in Ukrainian].
5. Drozdovskiy, D. (2020). *Misterialnyi zhanrovyi patern romanu “The Truth about These Strange Times” Adama Fouldsa [Mysterious genre pattern of the novel “The Truth about These Strange Times” by Adam Foulds]*. *Lvivskiy filolohichnyi chasopys [Lviv Philological Journal]*, No. 8. P. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2020-8.10> [in Ukrainian].
6. Drozdovskiy, D. (2020). *Transformatsiia patterniv kolektyvnoho nesvidomoho yak chynnnyk formuvannia metazhanrovoi formy misterii [Transformation of patterns of the collective unconscious as a factor in the formation of meta-genre form of mystery]*. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskiy zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka [Issues of the humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University]*, No. 28. P. 82–88. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/28.208558> [in Ukrainian].
7. Zhenett, Zh. (1998). *Vvedeniye v arkhitekst. Figury. Raboty po poetike*. Moskva: Izdatelstvo im. Sabashnikovyykh. Vol. 2. P. 282–340 [in Russian].
8. Leyderman, N.L. (2010). *Teoriya zhanra [Genre theory]*. Ekaterinburg: UGPU, 904 p. [in Russian].
9. Losev, A.F., Sonkina, G.A. i dr. (1973). *Antichnaya literature [Ancient literature]*. Moscow: Prosveschenie, 439 p. [in Russian].
10. Podlubnova, Yu. (2005). *Zhanr i metazhanr: k probleme razgranicheniya. [Genre and meta-genre: to the problem of differentiation]*. Retrieved from: <https://www.netslova.ru/podlubnova/meta.html> [in Russian].
11. Sverbilova, T.H. (2013). *Transformatsiia zhanrovykh modelei ukrainskoi ta rosiiskoi dramy kintsia XIX – 30-kh rr. XX st. v aspekti porivnialnoi poetyky [Transformation of genre models of Ukrainian and Russian drama of the end of XIX – 30s of XX century in the aspect of comparative poetics]; dysertatsiia na zdobuttia nauk. st. dokt. filol. n. 10.01.05 “Porivnialne literaturoznavstvo”. NAN Ukrainy, Instytut literatury im. T. Shevchenka. Kyiv. 528 p.* [in Ukrainian].
12. Spivak, R.S. (1985). *Russkaya filosofskaya lirika: Problemy tipologii zhanrov [Russian philosophical lyrics: Problems of genre typology]*. Krasnoyarsk: Izd-vo Krasnoyar. un-ta. 140 p. [in Russian].
13. Shalahinov, B.B. (2011). *Karnaval i misterii: rozдумы pro istorychni doli dvokh metaform yevropeiskoho mystetstva [Carnival and Mystery: Reflections on the Historical Fates of Two Metaphors of European Art]*. *Vsesvit [Universe]*. No. 3–4, P. 249–255 [in Ukrainian].
14. Shalahinov, B.B. (2020). *Romantyky i modernisty. Narysy z istorii nimetskoj literatury ta estetyky XIX–XX stolit [Romantics and modernists. Essays on the history of German literature and aesthetics of the XIX–XX Centuries]*. Kyiv: Vyd. dim “Kyievo-Mohylianska akademiia”. 232 p. [in Ukrainian].
15. Sharifova, S. (2012). *Diskurs o sootnoshenii ponyatiy zhanra v teorii literatury [Discourse on the relationship between the concepts of genre in the theory of literature]*. *Observatoriya kulturyi [Observatory of Culture]*, No. 3. P. 104–110 [in Russian].
16. Sharifova, S. (2013). *Ponyatie zhanrovogo smesheniya (zhanrovoy kontaminatsii). [The concept of genre mixing (genre contamination)]*. *Vestnik Tsentra mezhdunarodnogo obrazovaniya Moskovskogo gosudarstvennogo universiteta. Filologiya. Kulturologiya. Pedagogika. Metodika [Bulletin of the Center for International Education of Moscow State University]*. 2013. Т. 1. P. 98–103 [in Russian].
17. Sheffer, Zh. -M. (2010). *Chto takoe literaturnyy zhanr? [What is a literary genre?]*. Moscow: Editorial URSS, 2010. 192 p. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 18.01.2021
The article was received 18 January 2021